व्रात्यस्तोमाश्चत्वारः ॥१॥ व्रात्यस्तोमसंज्ञकाश्चत्वारः क्रतवो भवन्ति · व्रात्याः प्रसिद्धा एव त्रिपुरुषं पतितसावित्रीकाः · प्रायश्चित्तार्थत्वाच्च लौकिकेऽग्नौ भवन्ति · न क्षेत्रेराधानं प्रयुज्यते अतदङ्गत्वात् · तदुक्तमाचार्येण स्थपतीष्टिं प्रकृत्य (१.१.१४) लौकिकऽइति । द्वितीय उक्थ्यः ॥२॥ व्रात्यगणस्य ये सम्पादयेयुस्ते प्रथमेन यजेरन् ॥३॥ सम्पादनं च गायननर्तकादीनाम्[1] तेषां प्रथमेऽधिकारः । सं° ये व्रात्या नृत्यगीतवाद्यशस्त्रधारणादौ स्वयं प्रवीणाः सन्त उपदेष्टारो भूत्वा स्वां विद्यां व्रात्यसमूहस्य सम्पादयेयुः शिक्षेयुः पाठयेयुः ते प्रथमेन यजेरन् ।

द्वितीयेन निन्दिता नृशंसाः ॥४॥ नृशंसत्वेन ये निन्दितास्तेषां द्वितीयेऽधिकारः । सं° ये नृशंसा निन्दिता नृभिर्मनुष्यैरभिशंसनेन पापाध्यारोपणेन निन्दिताः गर्हिताः ज्ञातिभिर्बहिष्कृताः ते द्वि°न यजेरन् । तृतीयेन कनिष्ठाः ॥५॥ क°ष्ठाः लघवः । ज्येष्ठाश्चतुर्थेन ॥६॥ अधिक्रियन्ते । ज्येष्ठशब्दार्थमाह · अपेतप्रजनना स्थविरास्तदाख्यास्तेषां यो नृशंसतमः स्याद्व्यवत्तमो वानूचानतमो वा तस्य गार्हपते दीक्षेरन् ॥७॥ स गृहपतिः कर्तव्यः । सं° अपगतप्रजननेन्द्रियसामर्थ्या यौवनापगमेन निर्वीर्यप्रजननाः स्थविरा वृद्धास्तदाख्याः · नृशंसतमः अत्यन्तं क्रूरकर्मा । तस्य भक्षमनु भक्षयन्त आसीरन् ॥८॥ तस्य गृहपतेर्भक्षमनु इतरे भक्षयन्ति · अतश्च गम्यते उभयसंस्कारोऽयम् द्रव्यस्य पुरुषस्य च । सं° इतरे यजमानाः । व्रात्यधनानि भवन्ति ॥९॥ वक्ष्यमाणानि । तिर्यङ्बद्धमुष्णीषं प्रतोदः ॥१०॥ सं° तिं°द्धं तिर्यग्बद्धमुष्णीषं शिरोवेष्टनं वासः · प्रतोदः प्राजनः तीक्ष्णाग्रः वंशादिदण्डः । ज्याक्रोडोऽयोग्यं धनुस्तदाख्यम् ॥११॥ ज्याक्रासेन यदयोग्यं धनुः तज्ज्याक्रोडाख्यम् । सं° क्रोडतिर्गत्यर्थः[2] · ज्या प्रत्यंचा[3] क्रोडा गता यस्यासौ ज्याक्रोडः ज्यारहितः केवलो धनुर्दण्डः · ज्याक्रासेन अयोग्यं धनुः तदाख्यम् ज्याक्रोडसंज्ञम् ।

वासः कृष्णशं कद्रु ॥१२॥ कृष्णमशितं येन तत्करणेन कृष्णशमित्युच्यते · कृष्णसूत्रोतमित्यर्थः · तत्कद्रुवाख्यम् । सं° कद्रु कर्बुरं वासः कृष्णशम् कृष्णमशितं येन कृष्णाशमिति प्राप्ते अकारलोपश्छान्दसः । अकृष्णं कृष्णदृशं वा तदाख्यम् ॥

---

१) °नर्तनकादीकादीनां K pr. m. २) क्रेडेति Ss. ३) ? sic! ४) ? °सितं K.